

İSLÂM'IN İNSAN HAYATINA OLAN ETKİSİ

Allah'a hamd ve Resûlü'ne sonsuz salât ü selamlar... Ve onun yolunda yürüyenlerin izinden, zümresinden Rabbimiz bizi ayırmayın.

Bir Anadolu şehrinde kuyumculuk yapan bir kardeşimiz, bizi evine davet etmişti, problemlerini anlattı. Ruhî problemleri var; kendisinin de babasının da ruhî problemleri var. Detaylı olarak anlattı ve bana dedi ki;

“Hocam, bu dertlerimin çaresi olarak bana ne tavsiye edersin?”

Ben de, kendisini dinledikten, dertlerini bana söylemesinden sonra güldüm, dedim ki;

“Çare İslâm.”

Senin derdinin de babanın derdinin de, ruhî derdinizin de ailevî problemlerinizin de, daha başka problemlerinizin de çaresi İslâm. Buna, samimi olarak, inanarak söylüyorum. Yani çeşitli çareleri düşünen bir insan olarak. Hatta kendim edebiyat fakültesi mezunuyum ama acaba tıp tahsili yapsam, ruh hastalıkları üzerinde çalışsam mı diye düşünmüşümdür, o

konudaki kitapları alsam okusam diye düşünmüşümdür.

Tabii yıllar yılı da dert dinlemişimdir, yani samimi bir arkadaş olarak, bir hoca olarak; talebelerin bir hocası, bazı kimselerin arkadaşı, cemaatten bazı kimselerin de hürmet ettiği bir kimse olarak çok dert dinlemişimdir. Benim samimi vardığım kanaat bu.

İslâm öyle bir sistem ki en tahsilsiz, bilgisiz, cahil, ümmî insana da faydalı oluyor, malzeme veriyor, kendisini sevdireyor, tatmin ediyor; sonsuz derecede yüksek, kaliteli, kaliteliye, mütefekkir, bilgin, her şeyi çok iyi anlayan insanlara da faydalı oluyor. Geçtiğimiz asırlardaki insanlara da faydalı olduğunu görmüşüz, tarihten biliyoruz. Şimdiki yüzyılda da İslâm, hiç de öyle ikinci planda kalmış gibi görünmüyor.

Ondokuzuncu yüzyılda artık dinin, genel olarak dinin; bu arada da batılılar hepsini aynı çuvala, aynı kefeye koymaya çalışıyorlar, çalışıyorlardı; belki İslâm'ı tanımadıkları için, belki İslâm'ı da kendi dinleri gibi sandıkları için. Artık dinin cemiyetler üzerinde ifâ ettiğini fonksiyonunu, artık toplumlara dinin

gerekli olmadığını düşünüyordular. Hatta bir takım filozoflar, insanlığın dini neler olabilir diye düşünüp, bu konularda fikirler ileri sürüp akla dayanan, din kültürüne dayanmayan eserler de yazıyorlardı. Zihin faaliyetine dayanan din teklifleri diye ortaya çıkmıştı. Fakat bu böyle olmadı.

Yine müşahhas misallerle meseleyi anlattıysam daha iyi anlayacağınızı tahmin ediyorum; çünkü bir takım, burada uzun müddet kalan talebelerin Türkçe bir konferansı anlamakta da, bazı kelimeleri anlamakta zorluk çekileceğini tahmin ediyorum. Çok çeşitli mesleklerden olmanız dolayısıyla da ilgilerinizin değişik olduğunu düşünüyorum.

Bizim İbrahim kardeşimize verilen kâğıtlar, sorular arasında şöyle bir şey de bana intikal ettirildi, bir kız diyormuş ki;

“İslâm benim karnımı doyurur mu? Yani karnımı doyurursa ben İslâm’ı öğreneyim. İslâm’ın bana bir faydası var mı, yoksa boş bir sistem, boş bir fikir, boş bir düşünce tarzı veya meşguliyet... Eğer faydası olmayacaksa o zaman ilgilenmeyeyim.” diye bana böyle bir soru da intikal ettirmişti.

Tabii bu materyalist, bunalım içinde olan bir insanın normal olarak söyleyeceği bir söz. Yabancı bir toplumun içine gelmiş, o topluluğu tanıyor, bazı taraflarını beğeniyor, kendi toplumundan tam irtibatları kuvvetli değil, belki de kopmuş; biz buna Türkçe’de iki cami arasında kalmış beynamaz-bînamaz diyoruz. Tabii ne yapacağını şaşırılmış olabilir.

Üstelik herkes kendi fikrini kabul ettirmek ve yaymak için boş durmuyor ve çalışıyor. Bilmiyorum mü’minler ne derecede kendi imanlarını, inançlarını, sistemlerini başkalarına kabul ettirmek için ne nisbette gayret gösteriyorlar bilmiyorum ama bir takım ideolojilerin mensupları çok kuvvetli, çok sıkı bir tarzda kendi kanaatlerini kabul ettirmek için var güçleriyle çalışıyorlar. Bize ibret olacak kadar bu işe heyecanla sarılmış durumda ve fikirlerini neşretmeyi böyle çok hızlı bir tarzda yürütmeye çalışıyorlar.

Tabii şimdi ben, “İslâm senin karnını doyurur.” desem, “Ne mâlum?” diyecek, ispat isteyecek, delil isteyecek.

“İslâm karın doyurur mu acaba? Yani insana fayda sağlar mı, İslâm toplum için, insan

için, aile için, millet için, yirminci yüzyıl için, medeniyet için faydalı mı değil mi?” demek istiyor diye [sorusunu] hüsn ü niyetle kabul edelim.

Evet, İslâm insanlığa gerçekten büyük fayda sağlamıştır. Tarihen sabittir, yani tarihi olayları ölçme imkânımız vardır ve oralardan delil gösterdiğimiz zaman sonuç daha sağlam olur. Şu gündeki olayları değerlendirmek belki bazı insanlar için mümkün olmaz. Değişik yorumlara sapabilirler.

İslâm'ın nasıl bir topluma geldiğini düşünelim. İslâm'ın geldiği toplumun 50 yıl sonra, 30 yıl sonra, bir asır sonra ne hâle geldiğini düşünelim. İki kesit alalım; o toplumdan İslâm'dan az önceki bir kesit; ondan sonra ikinci bir kesit alalım, İslâm geldikten ve tesirini göstermeye başladıktan, artık bundan sonra İslâm bu tesiri meydana getirmiştir diye hiç kimsenin şüphe etmeyeceği bir zaman geçtikten sonra ikinci bir kesit alalım. Muazzam bir fark var.

Çocuklarını diri diri toprağa gömen ve birbirleriyle bitmez tükenmez çapulculuk mücadeleleri veren, hakikaten cahil bir toplum.

Hakikaten hayvanî seviyede, medeniyetin en düşük olduğu seviyede bir toplum. Belki başka yerlerinde dünyanın yine ona benzer toplumlar vardır, olabilir; belki o zamanda ona benzer toplumlar vardı ama bir insanın açlık korkusuyla, geçim korkusuyla kendi evladını toprağa gömmesi korkunç bir olay. Kız çocuklarının horlanması, kadınların kıymetinin olmaması korkunç bir olay, toplumda bir düzenin olmaması korkunç bir olay.

Biliyorsunuz Peygamber *sallallahu aleyhi ve selem* Efendimiz'in peygamber olmasından önceki yıllarda; yani hayatta ama henüz kendisine görev gelmemiş olduğu yıllarda; Mekke'nin çok acayip bir başıboş, başıbozuk düzeni vardı. O kadar başıbozuktaki dışardan gelen insanların orada bir emniyeti yoktu. Nüfuzlu bir insan; eşraftan, hatırlı, etrafı, avanesi, yardımcıları olan bir insan bir haksızlık yapsa müracaat edebileceğiniz bir merci yoktu; bir mahkeme, bir adalet sistemi, bir hakkı sağlayacak bir mekanizma yoktu.

Şöyle bir kötü olayı tarih kitapları yazıyorlar ki; kabilesinden elde etmiş olduğu yağ satmak üzere oraya pazara gelmiş olan bir

kadını kaçırmıyorlar. Kaçırmıyorlar ve bir eve kapatıyorlar. Bu kadar acayip olaylar meydana geliyor. Bu acayip olaylar üzerine bazı vicdanlı kimseler de, “Böyle bu kadar da olmaz, biraz bir dürüstlük olsun, zulüm olmasın, haksızlık olmasın!” diye düşünmüşler ve Fazl ve Fuzayl isminde iki kardeş önderlik etmiş, bazı iyi insanlar bir anlaşma yapmışlar. demişler ki; “Biz bu ülkede, bu beldede, bu şehirde böyle anarşik olaylar, adalete aykırı işler olursa bunları engelleyelim; bir çalışma yapalım ve icabında güç ve kuvvet kullanalım.” Çünkü hakkın güç ve kuvvetle beraber olması lazım. Hak ile güç ve kuvvetin ayrı düştüğü yerlerde çok hazin tablolar meydana gelir. Zamanımızda da öyle, yani insan hakları yönünden vesaire bakımından Bosna Hersek haklı ama katliama uğratılıyorlar. Devletler hukuku yönünden Karabağ haklı ama büyük haksızlıklar oluyor, Nahçıvan’a dahi saldırılıyor.

Hakla kuvvetin beraber olması lazım, takviye edilmesi lazım. Bu da bizim için aynı zamanda bir yan ders olarak aklımızın köşesine yerleştirilmeli ki; biz bir haktan yanaysak,

o hakkı destekleyecek bir gücü de oluşturmak zorundayız, bu da ayrı bir şey.

Bunlar aralarında anlaşmışlar ve diyorlar ki; “Biz haksızlığa icabında kuvvet kullanarak müdahale edeceğiz.” Ve bunların kurduğu birliğe *Hılfu’l-Fudûl* deniliyor. *Hılf*; yani anlaşma, yemin ederek bir şeye söz verme, karar verme[yi], ifade edilen kelime. *Fudûl* de, yani fâzıllar demek. Birisi Fazl birisi Fuzayl ismindeki kimseler öncülük ettiği için yani fâzıl isimli kimselerin önderlik etmiş olduğu antlaşma mânasına geliyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyuruyor ki; “Eğer ben onların bu kararları vermesi zamanına yetişseydim ben de aralarına katılırdım.” Yani zulmü engellemek, hakkı ihkak etmek, hakkı yerine getirme çalışmasını ben de isterdim.

Tam bu anlaşma yapıldıktan sonra böyle bir kadın kaçırılmış. Beyi ortada, yahu bizim hanımı kaçırdılar; ne yapacak, kime müracaat edecek bilemiyor; düşünün yani, ne kadar zor bir durum. Diyorlar ki;

“*Hılfu’l-Fudûl* diye bir şey kuruldu, ona müracaat et, belki onlar sana yardımcı olabi-

lır.” Onun üzerine gidiyor adamcağız, diyor ki;

“Benim karımı kaçırdılar, filanca şahıslar kaçırdı, konağının kapısını kapattı.”

Öyle kolay kolay vermezler ama bu gelenler de çok kararlı bir şekilde geliyorlar, kılıçlarını çekiyorlar, diyorlar ki;

“Derhal o kadını serbest bırak, yoksa bu işin sonu kötüye varır...”

Ve kadını kurtarıyorlar, yani bu haksızlığı engelliyorlar.

Hz. Ömer *radıyallahu anh* halife iken bir gün bir vadiden geçiyor ve ağlıyor. Diyorlar ki;

“Yâ halife, yâ *emîra’l-mü’minîn!* Niçin ağlıyorsun? Diyor ki;

“Ben cahiliye zamanında koyun güderdim, buralarda koyun ve deve güderdim de haksızlık yaptığım zaman beni döverlerdi; ne halden ne hâle geldim.”

Tabii bu evlatlarının kız çocuğu olmasından utanmak;

يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَبِهِ

*Yetevârâ mine'l-kavmi min sûi mâ büşşira bihî.*¹ “Çocuğun kız olmuş deyince kıpkırmızı kesiliyor kişiler, kaçacak delik arıyorlar.”

Yani başkalarına benim bir kız evladım oldu demeye utanıyorlar, perdelerin arkasına saklanmaya çalışıyorlar, böyle bir toplum. Kızın, kadının kıymeti yok ve hatta baba öldüğü zaman hanımları paylaşılıyor, paylaşıldığı sırada evlatlara hanımlar da düşüyor. O kadar, o kadar âdî durumlar.

İslâm geliyor ne oluyor?

İslâm gelince muazzam bir değişiklik oluyor. Hem inançta, hem ahlakta, hem yaşamda, hem temizlikte, hem toplumda, hem maddî hem mânevî, hem görünen hem görünmeyen muazzam değişiklikler oluyor.

Nitekim büyük haksızlıklara uğradıkları zaman, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in amcası Cafer et-Tayyâr dahil olmak üzere bir takım müslüman, ilk müs-

¹ 16/Nahl, 59.

lmanlar kendi ülkelerini terk edip HabeŒistan'a gittikleri zaman, KureyŒliler onların da arkasına onları da taciz etmek için HabeŒ imparatoruna elçi gönderdiler ve elçileri HabeŒ imparatoruna dediler ki;

"Ey hükümdar! Bizim memleketten bu gelenler var ya, bunlar bizim putlarımıza karŒı ıkmıŒlardır, bizim dinimizden ayrılmıŒlardır, atalarının dinlerini bırakmıŒlardır. Üstelik bunlar senin dinine de karŒıdır. Bunlar var ya, bunlar Hz. İsa'nın tanrı olduğuna inanmıyorlar, 'beŒerdir' diyorlar!" filan diye hükümdarı kıŒkırtmıŒ. Ve hükümdar bunları huzuruna çağırıyor. Elçiler gelmiŒ, KureyŒ'in kıŒkırtıcı elçileri bir tarafta; mazlum, KureyŒ'in zulmünden kamıŒ, HabeŒiŒtan'a gelmiŒ ama orada da rahat bırakılmayan müslümanlar bu tarafta. Diyorlar ki; "Hepimiz konuŒmayalım, bir szcmz çıksın, sözleri o cevaplandırırsın, ötekiler dinlesin."

İthamları KureyŒin elçileri söylüyor, bunlar da cevap veriyor. Bir kiŒi cevap veriyor, diyor ki;

"Ey hükümdar! Biz eskiden çok kötü bir toplumduk. Cinayetler iŒlerdik, kız çocukla-

rımızı toprağa gömerdik, haksızlıklar, terbiyesizlikler, edepsizlikler yapardık, bu peygamber geldi bizi bu kötü işlerin hepsinden ayırdı, kurtardı. Biz insan olduğumuzu anladık.”

“Sizin dininize gelince, bizim peygamberimiz bize haber veriyor ki Hz. İsa son derece namuslu, son derece pâkize, son derece pakdâmen, son derece mübarek bir hatun olan Meryem validemizin oğludur. Annesi sıddîkadır, yani sıddîk bir hanımefendidir, son derece dindar bir insandır, çok muhteremdir. Hz. İsa’yı dünyaya getirmesi, bazılarının ona iftira ettiği gibi değildir, Hz. İsa da mübarek bir insandır. Biz onu Peygamber Efendimiz gibi, eskiden yaşamış bir peygamber olarak tanıyoruz ama beşer olduğunu biliyoruz. Allahu Teâlâ hazretlerinin tek olduğunu, eşi, şerîki, nazîri olmadığına inanıyoruz; Hz. İsa’nın da bizim peygamberimiz gibi Allah’ın kulu ve elçisi, resûlü olduğunu kabul ediyoruz.” diye dobra dobra söylediler. Ne olursa olsun, yani hakkı söylemeleri gerekiyordu, söylediler. Hükümdar dedi ki;

“Bizim eski kitaplarımızda da böyle yazar. Siz haklısınız, sizin peygamberiniz doğru olanı söylemiş; şahit olun ki ben de ona inandım, iman ettim.” dedi ve Kureyş’in kendisine rüşvet mahiyetinde olarak getirmiş olduğu hediyeleri kabul etmedi, onları reddetti; “Alın bunları! Sizin hediyelerinizi kabul etmiyorum!” dedi ve onları kendi ülkesinden kovarak çıkarttı ve mü’minlere destek oldu, yardımcı oldu. Mü’min olarak yaşadı, hatta o kadar ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz onun mü’min olduğuna hadîs-i şerîfde şahadet ediyor; ve vefat ettiği zaman;

“Kardeşiniz Habeş İmpatoru Necaşi vefat etmiştir, gelin, uzaktayız ama onun için cenaze namazı kılalım.” diyerek gıyabında cenaze namazı kıldı.

Peygamber Efendimiz'in hâl-i hayatında kendisine muasır olmuş olup da mü’min olan devlet adamlarından yegâne bunu biliyoruz. Yani Habeş İmparatoru Peygamber Efendimiz'e iman etmiştir, kendisine gelen mü’minleri korumuştur, kışkırtıcı müzevirleri kovmuştur, hediyelerini reddetmiştir; Pey-

gamber Efendimiz'e hediyeler göndermiştir, hürmetini arz etmiştir ama başka imparatorlar bunu yapmadı.

Mesela Bizans imparatoru Herakliyus'a mektup ve elçi gitti, hepsini dinledi, haklı olduğunu ikrar etti ama ben müslüman oldum diyemedi. Mısır hükümdarı kabul edemedi. Sasani imparatoru Peygamber Efendimiz'in elçisini öldürdü, vay küstah vay diyerek şehit etti ve mektubunu parça parça parçaladı, Peygamber Efendimiz Medine-i Münevvere'de dedi ki;

"Elçimi öldürdü, Allah da onu kahretsin. Mektubumu parçaladı Allah da onun ülkesini parça parça eylesin." diye beddua eyledi.

O edepsizi oğlu öldürmüştür, o Sasani imparatorunun hayatı öylece son bulmuştur. Peygamber Efendimiz'e muasır olan o müşrik ve münkir herifin ölümü oğlunun kendisini katletmesiyle olmuştur. Ülkesi de parça parça olup müslümanlara geçmiştir.

Bunlar tarihten kesitler. İslâm'ın gelmesinden sonra durumun ne kadar değiştiğini gösteren çizgiler.

Hız. Ömer *radıyallahu anh* halife iken Medine-i Münevvere'den Mekke-i Mükerre-me'ye seyahat ediyor, yanına bir kişi alıyor. Halbuki Osmanlılar zamanında bile, yani oralar tam emniyetli değildi ve çapulcular hacı-ları filan vuruyorlardı, soyuyorlardı. İki kişi [Mekke-i Mükerre-me'ye] gidiyorlar, yani halife, emîru'l-mü'minin filan ama yanında ordu-su ve muhafızları ve kalabalık vesairesi bir şey yok; Hız. Ömer, yanında bir yardımcısı, yani olan kimse [de] yol arkadaşı olsun diye.

Yolda bir yerde, bir gölgelikte mola veriyorlar, bakıyorlar koyunları otlatan bir çoban, sohbet ediyor ve Hız. Ömer deniyor, onu denemek istiyor, diyor ki;

“Ey çoban! Şu koyunlardan bir tane bize sat.” Diyor ki;

“Satamam, çünkü koyunların sahibi ben değilim.”

“E canım, hazır parayı cebine alacaksın, ver bize, biz bunu keselim yiyelim, yani şurada neyse; sat, sen parasını al, efendine de kurt yedi dersin.” diyor. Yani bu kadar koyun arasında zaten nereden anlayacak, yani an-

larsa da kurt yemiştir dersin, diyor. Çoban karşısındakini tanımıyor ve diyor ki;

“Koyunların sahibini farz edelim ki aldatık ama Allah’ı aldatabilir miyiz? Allah bunları görmüyor mu?

Tabii Hz. Ömer onun dürüstlüğünden çok memnun oluyor ama toplumdaki değişmeyi gösteriyor bu. Yani Hz. Ömer’in halifeliği nihayet hicretten -622-632, 634 Hz. Ebû Bekir Efendimiz’in vefatıdır- 12 yıl sonra başlamış oluyor hilafeti, Yani hicretten 10-15 yıl geçmişken, tabii ondan önce de Peygamber Efendimiz’in 13 yıllık peygamberliği var. Demek ki 25-30 yıllık bir zaman içinde öyle bir nesil yetişiyor ki haksızlık yapmıyor, haram yemiyor. Kimsenin görmediği yerde bile haramı işlemeyen bir nesil yetişiyor.

Nerde cahiliye çizgisinin bu tarafındaki toplum ve anlayış, nerede bu çizginin İslâm geldikten sonraki devresindeki anlayış!

Yine bilirsiniz, Hz. Ömer geceleyin teftişe çıkardı. Ondan açıldı bugün, sohbetin şeyinde [içinde] nedense onun ismi geçiyor *radıyallahu anh*, Allah şefaatine erdirsin. Gece-

leyin gezerken, bir evin yanından gezerken bir ses duyuyor;

“Kızım sütün içine biraz su koy, su karıştır biraz.”

“İyi ama anne, halife süte su katmayın, nasıl sağdıysanız öyle satarsınız, katıştırma yapmayın diye emretmedi mi?”

Hz. Ömer dışarıda bunları duyuyor. Çünkü beton duvarlar yok ki, yani basit yapılar, belki hurma dallarıyla kapanmış filan.

“Canım diyor, şimdi Hz. Ömer nereden bilecek bizim güğümün içine, sütün içine su kattığımızı?”

“İyi ama anne diyor Allah görmüyor mu?”

Yani annesine itiraz eden bir kız, haksızlığın karşısında annesine itiraz eden bir kız.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Demek ki, bu yirminci yüzyılda Almanya'daki bir hanımın, bir kızın, “İslâm benim karnımı doyurur mu?” sorusunun cevabı konusunda bunları söylüyoruz. İslâm bir toplumu kökünden değiştirmiştir ve daha ilerdeki asırlara gittiğimiz zaman, o zamana kadar tarihte

hiç tarihe geçecek ahım şahım bir yönetimleri ve devletleri olmamış olan Arapların bir büyük imparatorluk kurduklarını görüyoruz, Endülüs'e kadar geldiklerini biliyoruz.

Komutanlardan Ukbe b. Nâfi devesini Atlas okyanusuna sürüyor; kıyıya kadar geliyor, kıyı, ön tarafı deniz, sürüyor devesini suyun içine, deve gidebildiği kadar gidiyor nihayet ayağı bastığı yerde durabilir daha öteye gidemez, daha öteye gidemiyor tabii. Orada durunca Ukbe b. Nâfi elini açıyor, diyor ki;

“Yâ Rabbi! Karşıma bu engin, bu uçsuz bucaksız deryayı, okyanusu çıkartmasaydın senin dinini daha ötelere de götürmek isterdim. Ama beni mazur gör ki geçemeyeceğim büyük bir mâni ile karşılaştım. Buradan öteye gidemiyorum beni affeyle Yâ Rabbi!” Ancak çok büyük bir maddî şey olan, engel olan bir okyanus durdurabilmiş müslümanların heyecanını ve mücahitlerin aksiyonunu, ancak çok tabii bir hudut, bir büyük Atlas okyanusu durdurabiliyor, başka bir şey durduramıyor.

a. İslam'ın İlme Verdiği Önem

Biliyorsunuz kısa bir zaman sonra Cebelitarık'ı geçtiler, İspanya'yı fethettiler, İspan-

ya'yla Fransa arasındaki Pirene dağlarını aştılar, Fransa'nın ortalarına kadar yayıldılar. Belki bilmiyorsunuz, biz mecmuada neşrettik; İngiltere kralı o devirlerde, adını şu anda hatırlayamayacağım, bir kral *lâ ilâhe ilallah Muhammedun Resûlullah* diye kendi ismiyle *lâ ilâhe ilallah* isminin üzerinde bulunduğu para basıyor. Yani İngiltere kralı para basıyor, üstünde *lâ ilâhe ilallah Muhammedün Resûlullah* yazılı para basıyor; ve Endülüs biliyorsunuz Avrupa'da Rönesans'ın olmasına, oluşmasına, meydana gelmesine sebep olan büyük ilim ve irfan müesseselerinin oluşmasına; kurulduğu yer ve ilmin Avrupa'ya yayılmasına sebep olmuş olan bir ülke oluyor.

İslâm kafalarda, kalplerde çok büyük değişiklikler meydana getiriyor, insanı değiştiriyor. Bir kere İslâm'da en önemli husus; şu üniversite camiası içinde talebe olan kardeşlerim de içinizde olduğuna göre, belki ekseriyetle olduğuna göre söylüyoruz; İslâm ilme iftihar edeceğimiz kadar büyük önem veriyor. İftiharla söyleyebileceğimiz kadar büyük önem veriyor ve *rütbetü'l-ilmî a'le'r-rüteb.* "Rütbenin en üstünü ilim rütbesi."

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in [ilim ile ilgili] sayısız hadîs-i şerîfleri var, onlardan bazısını size okuyabilirim. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz muhatabı olan sahabi *radiyallahu anh'a* diyor ki;

أَعْدُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا أَوْ مُحِبًّا، وَلَا
تَكُنِ الْخَامِسَةَ فَتَهْلِكَ

Uğdu âlimen ev müte'allimen ev müstemi'an ev muhibben ve lâ tekuni'l-hâmisete fe-tehlek.

Manası şu ki; “Ya alim ol.” Efendimiz'in karşısındakine tavsiyesi. Yani biz de onun ümmetinden olduğumuza göre, aynı zamanda onun ölmez nasihatleri bize de nasihattir, tavsiyedir. “Ya alim olun.” Alim ol diyor. “Ya müteallim ol, yani talebe ol; ya hoca ol, - bizim durumumuz gibi- ya talebe ol, -bir öğrencinin durumu gibi.- *Ev müstemi'an.* “Ya da dinleyici ol.”

Yani bazen insan geçim sıkıntısından dolayı alim ve müteallim olamaz, olamayabilir, çeşitli maniaları olabilir. O da muhterem,

yani başkasına muhtaç olmuyor, alnının teriyle, elinin emeğiyle geçiniyor onu da İslâm tebcil ediyor.

“Ya dinleyici ol.” Çünkü o da bir çeşit ilmi faaliyettir. *Ev muhibben*. “Ya da bunları seven bir kimse ol, ilmi seven bir kimse ol, ama bu sayılan dörtten beşincisi olma.”

Kabiliyeti var demek ki, tıbbı çok iyi bildirdi, fevkalade mükemmel tıp bilgisi vardı ve herkesi şaşırtan bir ilmi seviyesi vardı. İslâm ilme böyle önem veriyor.

Hatta daha başka birkaç hadîs-i şerîfi de bu konuda okumak istiyorum.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz diyor ki;

الْغُدُوُّ وَالرَّوَّاحُ فِي تَعْلِيمِ الْعِلْمِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ
الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

el-Ğuduvvü ve'r-ravâhu fî-l-ilmi efdalü indallâhi mine'l-cihâdi fî-sebîlillâhi.

“İlim öğrenmek için sabah akşam yürüyüş, gidip gelme.” Gidiyorsunuz, öğreniyorsunuz, dönüyorsunuz.

Ĝuduv ve ravâh “sabah gitmek, akşam dönmek” [demek.]

“İlim öğrenmek için gidip gelmek, Allah indinde, Allah yolunda cihad etmekten daha üstündür.”

Bakın cihadın ne kadar kıymetli olduğunu biliyoruz. İslâm bir şeyin kıymetini bildirmek için kıymetli bir başka şeyle kıyaslayarak anlatıyor. Cihad çok kıymetli ve biz cihadın hakikaten önemine şu anda da kâniyiz. Cihadın hiçbir an bırakılmaması lazım, cihad İslâm’ın aksiyonudur, elbette mücahitlik en yüksek mertebedir ama bu en yüksek mertebeden daha yüksek bir mertebe var, ilim. İlim öğrenme mertebesi ve ilim öğrenmek için gidip gelmek, Abdullah b. Abbas *radıyallahu anhumâ*’nın bize rivayet ettiğine göre cihaddan daha üstün oluyor.

Bu sebepten Osmanlılar medrese ulemasını askere almazlarmış. Yani alimdir, zaten daha mühim bir faaliyet yapmaktadır, askerliği başkası yapsın diye onları askere almazlardı.

Başka bir hadîs-i şerîf:

الْعُلَمَاءُ أَمَنَاءُ الرَّسُلِ

el-Ulemâü ümenâü'r-rusuli. "Alimler peygamberlerin emanetçileridir." Yani ümeti kendisine emanet ettikleri kimselerdir.

Başka bir hadîs-i şerîf:

الْعِلْمُ حَيَاةُ الْإِسْلَامِ، وَعِمَادُ الْإِيمَانِ. وَمَنْ عَلَّمَ عِلْمًا
أَنْمَى اللَّهُ لَهُ أَجْرَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا
فَعَمِلَ بِهِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعَلِّمَهُ مَا لَمْ يَكُنْ
يَعْلَمُهُ

el-İlmu hayâtü'l-islâm. "İlim İslâm'ın canıdır, hayatıdır."

Yani ilim olursa İslâm canlıdır ilim olmazsa İslâm ölür.

Ve imâdu'l-îmâni. "Ve imanın direğidir."

Yani ilim olursa iman sağlam kalır, ilim olmazsa iman gider, zedelenir. Hele bu devirde, hele şimdi bin bir türlü hücumun karşısındaki iman, ilim olmazsa çökebilir, direği yıkılmış olur. Belki sizi ilgilendirebilir, devamını da okuyayım.

Ve men ilmen İlâhu ecrâhû. “Kim bir ilmi öğrenirse Allah onun sevabını tamam olarak verir.” Kendisine bütün bir sevap verir.

Ve men te’alleme fe-amile. “Kim bir ilim öğrenir de onu uygularsa, yaşarsa, hayatına intikal ettirirse, bilgisini kafasında bırakmayıp ilmiyle âmil olursa. “Allah ona bilmediği şeyleri de öğretir.”

Yani ilmiyle âmil olan insana Allah mânevî ilimlerin kapısını da açar, esrarengiz, başka insanların bilmediği mânevî gerçekleri de öğrenir.

b. Cennet Çalışmakla Kazanılır. Çalışmakta Niyet ve İhlas Önemlidir

İşte İslâm’ın ilme önem vermesi, bu bir. Çalışmaya önem vermesi, [bu iki...] Âyet-i kerîmede buyuruluyor ki;

وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ. وَأَنْ سَعْيُهُ سَوْفَ
يُرَىٰ

*Ve en leyse li’l-insâni illâ mâ se’â ve enne sa’yehû sevfe yürâ.*² “İnsanoğlu neye say ü gayret eder, çalışırsa onun mükafatı verilir

² 53/Necm, 39-40.

kendisine ve çalışmazsa bir şey elde edemez.”

Cennet dahi çalışmakla kazanılır. Âhîret dahi çalışmakla kazanılır, çalışılmazsa elde edilmez. Bu ve bunun yanında helal lokma yemek, çalışmak. Helal lokma yemek, herkesin kimseye yük olmadan aktif hâle gelmesini, üretici hâle gelmesini sağlamıştır ve herkes kendisi kazanmış, başkasına da faydalı olma çalışması yapmıştır. Böylece başkasından bir şey istemeyen, başkasına muhtaç olmayan insanlar, başkalarına yardım eden insanlar topluluğu meydana gelmiştir.

Çalışmakta niyetin ve ihlâsın önemi var. [İslâm] onu baş şart olarak kabul ediyor, yani çalışmaktaki niyetin aldatmak, kandırmak, başkalarını istismar etmek, art niyetlerle bir takım faaliyet yapıp sonucu bir başka tarafa götürmek gibi şeyleri tıkamış oluyor. İslâm’da bütün faaliyetlerin esası ihlâs oluyor. Yani insan güzel bir şey yapabilir, şeklen bu iş güzel olabilir ama yaptığı işin kıymeti işin şeklinden kaynaklanmıyor. Yani namaz kıldı, oruç tuttu, hacca gitti, sadaka verdi, cihad etti diye bir insana sevap verilmez. Tabii bu

kadar iddialı konuştuğum için şaşırdınız! Bir daha söyleyeyim;

Namaz kılan sevap alamayabiliyor; oruç tutan, Kur'an okuyan, hacca giden, sadaka veren sevap alamayabiliyor ve nihayet savaşan hatta ölen sevap alamayabiliyor. Ama bu sözleri ben söylemiş değilim, bu konuda Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfleri var; bu bizi bir noktaya götürecektir, onun için söylüyorum.

Mesela, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki; “Nice namaz kılan insan vardır ki kıldığı namazdan kendisine ancak uykusuzluk ve yorgunluk vardır, başka bir kârı yoktur.” “Nice oruç tutan insan vardır ki tuttuğu oruçtan kârı yoktur, ancak aç ve susuz kalmıştır.” Bunlar başka başka hadîs-i şerîfler, Arapçalarını söylemiyorum. “Nice Kur'an okuyan kimse vardır ki Kur'an ona lanet eder.” Yani Kuran-ı Kerîm ona kızıyor ve aleyhinde beddua ediyor, lanet ediyor. “Nice sadaka veren insan vardır ki sadakasının bir sevabı yoktur.”

لَا تُبْطَلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى

*Lâ tubtılû sadakâtiküm bi'l-menni ve'l-ezâ.*³

Yani başa kaktığı için, minnet ettiği için, fakiri üzdüğü için sevap kazanamıyor.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki; "Dilenciye, muhtacı kapıda bekletmek zulümdür." Yani vermeyi geciktirmek, ihtiyacını karşılamayı geciktirmek zulümdür; sahih hadislerden...

Sonra insan hac ediyor, hacca gidiyor; hacca giden nice insan vardır ki turist yani seyyah olarak yazılıyor veya tüccar olarak yazılıyor ama hacı olarak yazılmıyor çünkü gidişten maksadı başka oluyor.

Demek ki mühim olan, insanın bu işleri yaparken zihnindeki düşüncesi, kalbindeki niyeti olmuş oluyor. İşte buradan kaynaklanarak müslüman yaptığı her işi, kendisini bir görenin olduğunu bilen insan şuuruyla yapıyor. Hatta İslâm'da Müslümanlığın çeşitli mertebeleri, kademeleri var. En yüksek mertebesi ihsan makamı; makâm-ı ihsân.

³ 2/Bakara, 264.

c. İhsan makamı nedir?

الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنَّ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ
فَإِنَّهُ يَرَاكَ

En ta'budellâhe ke-enneke terâhü. "İhsan, Allah'a O'nu görüyormuş gibi ibadet etmendir." Fe-in lem tekün terâhu fe-innehû yerâke. "Çünkü sen O'nu her ne kadar görmüyorsan da O seni görmektedir."

Demek ki müslüman kendisini gören bir varlığın, kalbindeki niyetini bilen bir varlığın, kendisini *rûz-ı mahşerde*, âhirette hesaba çekecek olan bir varlığın huzuruna gidip de mahkeme-i kübrâda ifade vereceğini bilen bir insanın çalışmasıyla çalışıyor. Onun için İslâm bir şahsın iyi insan olmasını, iyi vatandaş olmasını sağlıyor; eğer o vatan bir İslâm vatandıysa... Tabii kötü bir yerse o zaman da en kötü insan oluyor, çünkü herkes peşine takılıyor, takipçi oluyor, istismar müessesesi, çarkı şey yapılacak diye... İyi bir vatandaş yani toplumun iyi bir ferdi, ailenin iyi bir ferdi olmasını sağlıyor.

Kadınsa efendisine karşı bir güzel bağlılık içinde oluyor. Erkekse hanımına ve çocukları-

na karşı bağılılık içinde, sorumluluk duygusu içinde oluyor. Çocuksa büyüklerine karşı saygı duygusu içinde oluyor. Büyüksse küçüklerine karşı sevgi duygusu içinde oluyor.

Mahalleli arasında bir muhabbet meydana geliyor. Biribirlerine komşuluk konusunda İslâm'ın o kadar tavsiyeleri var ki, Peygamber Efendimiz kısaca şöyle buyuruyor; “Cebrail *aleyhisselam* bana geldi ve o kadar komşu haklarına riayeti bana tavsiye eyledi ki; sandım ki galiba komşu komşuya vâris olacak.” Acaba komşu komşuya mirasçı mı olacak, vâris mi olacak diye düşünmeye başlayacak kadar Cebrail *aleyhisselam*, aman müslümanlar komşularına riayet etsinler, diye Peygamber Efendimiz'e tavsiye getirmiş.

Onun için komşunun ezasına sabredek, komşu çocuğunun ufak tefek problemlerine aldırmayacak, gürültüsüne patırtısına ses çıkartmayacak, mümkün olduğu kadar iyilik yapacak; yediğinden, pişen yemeğin kokusu duyuldu diye ona götürecek filan. O halde mahallede bir muhabbet meydana geliyor.

Kişinin ruhunda bir mutluluk, ailede bir mutluluk, mahallede bir sevgi ve muhabbet,

toplumda bir mutluluk ve bereket bütün dünyaya yayılan bir güzellik...

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki; "Herkes kapısının önünü sprrse toplum yani belde temiz olur." Ve herkes hakikaten süpürüyor. Bugün Anadolu'nun bir köyüne, bir kasabasına gidin, bu İslâm tresi hâle yrr. Evin k sabahtan çıkar, her tarafını siler süpürür, evin hizasına rastlayan kısmı tertemiz, erden çöpten ayıklar, temiz hâle getirir.

Tabii İslâm kazanma hırsını söndürüyor, başkalarına merhameti teşvik ediyor ve kazanan insanlar topluma faydalı işler yapmaya yöneliyorlar. eme yaptırıyor, köprü, yol, okul yaptırıyor, padişahlar bile... Mesela Orhan Gazi İznik'te imaret yaptırmış, kazandan yemekleri fukaraya kendi eliyle dağıtırmı. Yani kazanıyor ama daha lüks bir hayat için harcamayı uygun görmüyor, insanı sade bir hayat fakat başkalarına faydalı, âhiretine yarayacak, hayırlı işlere sarf etme durumuna getiriyor.

d. Ruhi Problemlerde İslam'a Sarılmak

Onun için bir insanın ruhî problemleri varsa İslâm'a sarılacak. Bir ailede geçimsizlik ve problem varsa hakem ve ilaç ve çare İslâm. Bir toplulukta huzursuzluk ve düzensizlik varsa, bir millet geri kalmışsa, bir milletin öbür milletlerin yanında durumunda bir takım problemleri varsa; bunların hepsinin çaresi İslâm'da ve İslâm öyle bir metotla bunu sağlıyor ki, her tabakadan insan bunları tatbik ettiği zaman sonuç hepsine yeterli oluyor.

Mesela namazı ele alalım, namaz... Bu namaz ibadeti abdestle beraber düşünül­düğü zaman, bir kere günde beş defa temizlik konusu. Bir insanın elini ayağını, ağzını yüzünü temizlemesi konusu. İkincisi günde beş defa günlük olaylardan sıyrılıp dinlenme konusu. İnsan 15 dakika şöyle bir tarafa ayrılıp da bir elini yüzünü yıkadığı zaman, bir takım hareketler yaptığı zaman, mutlaka bunun kendisine dinlendirici bir etkisi oluyor. Ondan sonra günde beş defa Rabbinin huzuruna çıkmış bir insanın kendisini bir kontrol etme durumu.

Gittiğimiz zaman arkadaşlarımızın evine bakıyoruz, senelerce önce yazmıştık, bilmiyo-

ruz bizim yazdığımız için mi böyle oldu, başka kanallardan mı yayıldı?

“Bugün Allah için ne yaptın?” diye bir levha, yani kişi kendisini sorguya suale tabii tutuyor.

“Bugün nasıl geçirdin gününü, Allah için ne yaptın?”

Bazı yerlerde daha ileri bir levha görüyoruz. Kapının arka tarafında, kapıdan dışarı çıkış kapısının arkasında;

“Bugün Allah için ne yapacaksınız?” diye bir soru, yani dışarıya çıkmadan niyetini şöyle bir kontrol ettiriyor;

“Dışarıya çıkınca bu şahıs acaba neler yapmayı düşünüyor? Hasta mı ziyaret edecek, hayır mı yapacak, ilim mi öğrenecek, vaaza mı gidecek, ibadet mi yapacak?” vesaire... Kapıda; “Bugün Allah için ne yapacaksınız?” diye bir soru.

Oruç... Orucun faydasını; sosyal faydasını, bedenî faydasını, sıhhî faydasını herkes kabul ediyor. Hiçbir şekilde, oruç aleyhinde herhangi bir şekilde tenkit duyamıyorsunuz ve herkes beğeniyor. Hakikaten de oruç, sa-

dece bir aç kalma ve susuz kalmadan ibaret değil; bir insanın bir ay yani Ramazan boyu nefsiyle mücadele etme çalışması. Yani kendi kendisini terbiye etme, iradesini eğitme çalışması olduğunu görüyoruz. Bir ay, karşısında helal şeyler var ama onları yapmamayı, bir ay nefesine muhalefet etmeyi öğreniyor. On iki ayda bir ay. Bayağı bir büyük bir rakam, büyük bir yüzde; bir senede bu kadar, her sene tekerrür ediyor... O halde bir insanın nefesine hâkim bir müslüman olması için pratik bir şart hazırlanmış.

İslâm'ın özelliği bu, yani İslâm herhangi bir başka sistem gibi; “Şunu şöyle yap, bunu böyle yap.” diye imperatif, emir verici ama nasıl yapacağını söylemeyen bir sistem değil. İslâm; “İyi ol, dürüst ol, nefesine hâkim ol!” dediği zaman; “İraden kuvvetli olsun, ahlaklı ol!” dediği zaman ahlaklı olmanın şartlarını sağlayacak bir takım işler de tavsiye ediyor. Onları yaptığı zaman, insan hikmetlerini anlasa da anlamasa da o sonuca ulaşıyor. Yani köylü dayı da, üniversite profesörü de, talebe de, kadın da, erkek de ulaşıyor.

Haccın önemini ve kıymetini belki biz kanıksamışızdır, bilmiyoruzdur ama İngilizler Osmanlı imparatorluğuyla mücadele ederken, iki büyük düşman tespit etmişler. Üniversiteli bir doçent talebemin bana naklettiğine göre, yani bir yahudi araştırmacının araştırmalarından nakletti, kendisi okumuş ben de ondan duyduğum için ilgimi çekti size naklediyorum...

İngilizler iki büyük düşman tespit etmişler. Osmanlılarla mücadele ediyorlar; Osmanlı bir imparatorluk, İngiltere bir imparatorluk; kıyasıya bir mücadele var. Abdülhamid başa geçmiş, 30 yıldır böyle, bu Avrupalılarla mücadelede vaziyeti idare edebilmiş, sonra İttihat ve Terakki gelmiş, bildiğiniz tarihi olaylar...

İngilizler iki düşman tespit etmişler, 40 yıl düşünseniz iki düşmanın ne olduğunu tahmin edemezsiniz. Birisi hac... Düşmanların birisi hac. Çünkü müslümanlar hacca gidiyorlar, o günün bütün imkânsızlıklarına rağmen; kara yolculuğu, sıkıntı, meşakkat, sıcak, hastalık, masraf vesaire... Hacca gidiyorlar, hacda bilgileniyorlar. Dünyanın her tarafına

dağıldığı zaman, dünyanın her yerinde İngilizlere problem oluyor. Yani hacılar mesajı ülkesine taşıyor. Ülkesine taşıdığı için de İngilizlere karşı bakıyorsunuz Sudan’da bir direniş, daha başka bir yerde bir direniş, daha başka bir yerde bir direniş...

Avustralya’da güzel bir numuneyi duydum. Osmanlı halifesi cihâd-ı ekber ilan etmiş, Avustralya’da iki Afganlı veyahut iki Osmanlı diyorlar ama bizim meseleye eğilen arkadaşlarımız Afganlı olduğunu tahmin ediyor. Bu daha önemli... Afganistan’dan oraya deveci olarak, öyle işçi olarak gitmiş Avustralyalılardan. Diyorlar ki, “Halifemiz cihad ilan etti. Biz de müslümanız, o da bizim halifemiz, o halde bizim cihad etmemiz lazım.”

Silah biriktiriyorlar, cephane biriktiriyorlar, hazırlık yapıyorlar, etrafı takip ediyorlar. Avustralya’da bu Gelibolu’ya asker gönderildiği zaman. Asker topluyor her yerden ve bu askerler Gelibolu’ya sevk edilecek. Ama onlar bir şey; hani bizim Ecevit’in “Kıbrıs Barış Harekatı” dediği gibi. Savaş oluyor aslında ama barış harekatı diyor. Yani nihai barışı sağlamak için yapılan bir savaş harekatı ama adı

Kıbrıs Barış Harekatı. “Barış hareketına başlayın!” dediği zaman aslında harp başlıyor.

Şimdi, Avustralyalılar askerleri toplarken de “piknik” demişler, pikniğe gidiyorlar. Yani Türk diyarına, Gelibolu’ya geldiği zaman piknik yapacaklar, zafer kazanacaklar, eğlenecekler filan gibi, ne düşündülse... Pikniğe gidiyorlar diye düşünmüşler, ismi böyle koymuşlar fakat silahlı, tam teçhizatlı, her belleden seçilmiş ve toplanmış askerler.

Ben Avustralya’yı şehir şehir, kasaba kasaba dolaştığım zaman, şehrin merkezindeki parkta yani en merkezî yerde onların hepsinin abidelerde isimlerini gördüm. İşte Gelibolu’ya gönderdiğimiz ve orada ölmüş olan kahramanlarımız filan diye isim cisim, doğum ölüm hepsinin listelerini yapmışlar, hatıralarını yaşatıyorlar ve onlar için belli günlerde merasimler yapıyorlar.

Piknik treni... Piknik treni ama Gelibolu’ya gidiyor ve bizimle savaşacak.

Bu iki Afganlı bu trenin hazırlığını tespit ediyor ve trenin geçeceği yerde hazırlık yapıyorlar ve iki tane kahraman bu savaşa giden askerlerin treninin yolunu kesiyorlar, onlarla

mücadeleye giriyorlar, onlarla yapabildikleri kadar savaşıyorlar; birisi savaş anında şehit oluyor, ötekisi yaralanıyor, çeşitli işkencelerle öldürülüyor. Ama Avustralyalıların yani literatürüne girmiş. Ben kendi kitaplarında okudum, bu kahramanların isimleri yazılı ve bizim arkadaşlar da onların bulunduğu beldeye, şehit edildiği yere gitmişler, hatıralarını, müzesini vesairesini filan gezmişler. Ya Osmanlı ya Afganlı, ama böyle bir şey içinde.

e. **Batı Osmanlı İle Savaşırken Tasavvufu Niçin Düşman Görüyordu?**

Demek ki İngilizler iki düşman tespit etmişler: Bir hac dedik, ikincisi de tasavvuf. Tasavvuf da büyük bir düşman. Çünkü herkeşe söz geçiriyorlar, aldatabiliyor veyahut vaziyeti idare ediyorlar da, münevverleri aldatabiliyorlar veyahut mason kulübü vesaire vesaire filan diyerek bir takım organizasyonlar kuruyorlar ama nüfuz edemedikleri tasavvuf ve kandıramadıkları insan takvâ ehli insan; Allah'tan korkan, canından korkmayan, şehit olmaktan korkmayan insan; dünyaya metelik vermeyen, zahid olan yani dünyaya zühd duygusu içinde olan insan ve şehit olmaya can atan insan.

Tasavvuftan korkuyorlar ve bu ikisini bertaraf etmek için çok ter dökmüşler ve her sene hac mevsiminde kolera var, çiçek hastalığı salgını var, vesaire var diye hastalık rivayetlerini çıkartmışlar. Tabii bu, biliyorsunuz yakın zamanlara kadar da Cumhuriyet Türkiye'sinde devam etti. Ne zaman hac mevsimi yaklaşırsa, Suudi Arabistan'da salgın hastalığı başladığı söylenir. Maksat o ananeyi devam ettirmek. Bir ara biliyorsunuz, Türkiye'den hacca gitmek yasaktı, gidilemiyordu; sonradan işte demokratikleşme ve hürriyetlerin birer birer kazanılması esnasında bu sağlandı.

Tasavvuf da bir düşman, neden?

Sağlam bir müslüman meydana getiriyor. Yani vicdanı, duyguları gelişmiş, feragat duygusu, ahlâkı yücelmiş asil insanlar. Ölmekten korkmayan, fedakârlık yapmaktan çekinmeyen, meşakkatten yılmayan insanlar meydana getirdiği için onu da kendilerine düşman hâline şey yapmışlar.

Tabii sözün şimdi burasına gelince, İslâm'ın, o kızcağızın sorduğu gibi yani karın doyurup doyurmadığını herhalde tarihten misallerle anlatmış oluyoruz. Bugünün insanın

da hem ruhuna, hem ailesine, hem çevresine, hem milletine, hem tüm insanlığa faydalı olduğunu söyleyebiliyoruz.

Bizim arkadaşlarımız bir takım araştırmacı doçent, profesör kardeşlerimiz, çeşitli kitaplar neşretmişler ve kültürleri incelemişler. Kültürleri tasnif ettikleri, inceledikleri zaman, bu kültürlerin bazılarının tek yanlı olduğunu görmüşler. Mesela doğu kültürü yani uzak doğu kültürü Çin, Hint kültürü, mistik tarafı galip bir kültür. Yani insanlar işte Budizm'de, Brahmanizm'de böyle mistisizmin miskinliği içinde olan insanlar.

Batı kültürüne bakıyorsunuz son derece materyalist. Almanların [arkadaşlığını] biliyorsunuz; gelirken arkadaşlarımız anlatıyordu bize, Almanla arkadaşlık yaparsın ama menfaatine dokunduğu anda "Arkadaşlık bitti!" der, diyor. Yani arkadaşlık oradan itibaren devam etmez, yapısı odur, yani kafa yapısı odur ve bugünlerde artık diyor, Türkiye'ye turist olarak gitme arttı; Türkiye'den dönenlerin en çok hayret ettikleri şey, orada kendilerine ikram edildiği zaman, keselerine davrandıkları zaman, "Sizin Markınız burada

geçmez, koyun bakalım parayı cebinize.” diyorlarmış. Misafirperverlik, birçok kimsenin ikrama yarışması, filan gibi şeyleri beğeniyorlarmış.

Şimdi uzak doğu kültürü tek yanlı, çünkü mistisizmin içine fazla boğulmuş, yani dünyadan, hayattan, realiteden uzak. Batı kültürü dünyanın, hayatın, maddenin, materyalizmin ta içinde. Yani babasına sevgisi olmayan, anasına minnettarlık duygusu olmayan bir evlat, “18 yaşıma gelsem de hürriyetimi alsam” diyen bir zihniyet. Çocuğum 18 yaşına gelse de evden defetsem diyen bir anne baba anlayışı karşısında, materyalist bir toplum. Yani sizin yaşadığınız, sizin daha iyi bildiğiniz bir toplum.

Bunun arasında bizim toplumumuz, bizim kültürümüz yani İslâm kültürü [var]. İslâm kültürüne kültür araştırmacıları “bütüncül kültür” diyorlar. Bütüncül kültür tabirinden, tam kültür demelerinden maksatları şu: Bir taraftan mistisizm var ama tabii Hint mistisizmi, Çin mistisizmi, Brahmanizm filan gibi değil. Bir taraftan inanç, mâneviyat, fedakârlık, ahlâk, güzel duygular, sevgi var; icabında

malını vermek, icabında canını vermek var, canını verebiliyor. Ama bir taraftan da İslâm'ın o kadar maddî emirleri var ki... Mesela Peygamber Efendimiz; “Ağzınız sapsarıyken, kokup dururken benim yanıma gelmeyin.” buyuruyor, diş temizliğiyle bile ilgileniyor. İslâm tırnak kesmeyle bile, koltuk altı kıllarıyla bile ilgileniyor; yani bu temizliklerin de yapılmasını, günde beş defa yıkanmayı emrediyor. Haftada bir -en aşağı- gusül, boy abdesti almayı emrediyor...

İslâm'ın bunu söylediği zamanlarda Avrupa'da evlerde banyo yoktu ve üstelik zihniyet ters. Diyorlar ki; “Yıkanırsak vaftiz suyumuzun kerameti gider.” Onun için yıkanmayı uygun görmüyor, siliniyorlar. Yarım fıçı gibi tahta kazanları var onda yıkanıyorlar; birisi yıkanıyor ötekisi giriyor içine; o yıkanıyor o çıkıyor, ötekisi yıkanıyor; birisinin kiri ötekisine bulaşır. İslâm'da böyle bir şey yok, akması lazım, arıtılması lazım. Yani temizliğin felsefesini de yapmamışlar, nasıl olacağını da bilmiyorlar, temizlik alışkanlığına da sahip değiller. Ama bizim dedelerimiz her caminin yanına bir de hamam yapmış, gelsin burada

yıkansın, abdestini, boy abdestini alsın, gelsin burada ibadet etsin diye.

Bursa'nın camilerinin içine giriyorsunuz, şahane bir manzarayla karşılaşıyorsunuz. Güzel bir serinlik, ortada şırıl şırıl bir iç şadırvan, iki tarafta odalar, ocaklar; ön tarafta ibadet yeri, cennet gibi hoş bir yer. Bu bir zevk, bunların ki bir başka zevk.

Yani bir taraftan mânaya, kalbe, ruha önem veren bir toplum, bir kültür; öbür taraftan aynı şekilde maddeye de, ilme de, temizliğe de önem veriyor; binanın temizliğinden tarlanın intizamına, mahsulün [iyi yetişmesine önem veriyor]...

f. İslamda Zarara Zararla Mukabele Yoktur

Mesela İslâm'da çok önemli olan prensiplerden bir tanesini söyleyeyim;

لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ

Lâ darara ve lâ dırâra fi'l-İslâm.
"İslâm'da mala telef verme, zarar verme, zarara zararlarla mukabele hakkı da yoktur."

Şu misalle anlatayım mesela; sen kendi atını kurşun çekip çat diye öldüremezsın.

Neden?

Mala zarar vermeye hakkın yok. Kendi tarlanı yakamazsın, mahsulünü hebâ edemezsin.

Şimdi zamane gençleri şeyde Kadıköy'de toplanıyorlarmış, büyük asfaltta arabalarını birbirleriyle tokuşturuyorlarmış; İslâm olsa yapamaz, ikisini de yakalar; yani bir kimsenin mala zarar verme hakkı yok. Farz edelim, birisi senin malına zarar verdi, senin harmanını yaktı, senin arabanın lastiğini bıçakladı, evinin camını kırdı. Sen gidip onun evinin camını kıramıyorsun, ancak davacı olabiliyorsun, çünkü mal da muhterem.

İslâm malı da, canı da, ruhu da, nesli de, zürriyeti de koruyor; zürriyetin de korunmasını esas alıyor. Onun için bizim kültürümüz tam bir kültürdür; iki kanatlıdır, çok yönlüdür, her tarafı vardır, hiçbir tarafı eksik değildir. Onun için sadece bizim yani sizlerin, Avrupa'da yaşayan, yeni kültürlerle karşılaşmış ve kendisine çıkış yolu arayan insanların mutluluğunu kazanması, yolunu bulması, rahat etmesi için... Yani o kızcağızın dediği gibi, karnının doyması ve kalbinin ve gönlünün

mutmain olması için faydalı değil, belki bütün insanlar için, yani yirminci yüzyılın insanları için, çağın insanların kurtuluşu için bir vasıta dır İslâm.

Elhamdülillah, bu gerçeğin herkes tarafından anlaşıldığını da küçük misallerle de olsa görüyoruz. Yani bizim burada benim konuşmam, sakallı bir hoca olarak belki size İslâm'ın propagandası gibi gelir ama ben öyle konuşmamaya çalışıyorum yani delilli, bîtaraf konuşmaya çalışıyorum. Öyle gelebilir ama İslâm'ı metheden gayrimüslimler de var. Gayrimüslim iken İslâm'ı beğenip, İslâm'a girenler de var; Amerikalı, Fransız, İngiliz, Japon veyahut şu veya bu inançtan, şu veya bu ülkeden; Kanada'dan, Amerika'dan, İngiltere'den insanlar da var ve buraya gelmeden önceki kasabada da arkadaşlarımızla konuştuk mesela, aynı konu üzerinde bir ara durduk, [söz] aynı konuya geldi.

Gençlik bu şeye heves ediyor yani gençlik bu güzellikleri görüyor, arayış içindeki gençlik rağbet ediyor ve ekseriyetle, yaşlılardan ziyade gençlerin İslâmî aksiyon içinde çalışma ve heyecan içinde olduğunu şimdi görüyoruz.

Bu en güzel şeydir. Geçtiğimiz aylarda Süleymaniye camisinde Cuma namazı kılmaya gitmişim. Orada çok gezip etrafı çok bilen iyi bir kültürlü hoca, vâiz var konuşuyor, diyor ki;

“Aziz cemaat-i müslimin!

Bizim bugünkü sıkıntılarımız sizi moral bozukluğuna itmesin. Bizim neslimiz genç yani Türkiye Cumhuriyeti içindeki nüfusun gençlik yüzdesi fazla. Bu Avrupa’da böyle değil, Almanya’da böyle değil, Amerika’da veya Fransa’da filan böyle değil; orada nüfus yaşlı. Yani yeni çocuk yapmıyorlar, nesil ihtiyarlıyor hatta bazı yerlerde nüfus azalıyor ama biz?Nüfusun büyük çoğunluğu genç olan bir milletiz, gencin bizde çok olması, bu büyük bir servettir.” diyor.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
20 Zilka'de 1412 / 21.05.1992

[Bütün KONFERANSLAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

